

Vanhojen metsien kriteerit Suomessa

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/7491/2024

Lausuja:

Meidän metsämme -työryhmä
työryhmän puolesta, Hanna Jyske

Meidän metsämme -kansalaisliike on moninainen joukko Suomen ja maailman metsien tilasta huolestuneita tavallisia aktiivisia kansalaisia.

Olemme huolissamme metsäluontomme monimuotoisen elämän köyhtymisestä ja meneillään olevasta vakavasta luontokadosta sekä yhä lisääntyvistä metsänhakuista ja ilmastonmuutoksen etenemisestä.

Otamme kantaa metsiemme tilaan, luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen ja metsien suojeluun.

Lausunto 7.8.2024

Emme voi hyväksyä nyt lausunnolla olevaa vanhojen metsien kriteeriluonnosta.

Suomen Luontopaneelin, Luonnonmetsätyöryhmän, Suomen Ympäristökeskuksen, Jyväskylän yliopiston ja Helsingin yliopiston asiantuntevien, tiedeperustaisten lausuntoihin ja Koneen Säätiön Metsän puolella [Tutkijavetoomukseen](#) (27.6.2024) näkemyksemme pohjaten emme voi hyväksyä nyt esitettyä kriteeriluonnosta ja vetoamme hallitukseen, että kriteerit palautetaan valmisteltavaksi avoimesti ja tiedeperustaisesti siten, että EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteet on mahdollista saavuttaa ja että suomalaisen metsäluonnon köyhtyminen saadaan pysäytettyä.

Suomen ja EU:n tavoitteena on pysäyttää luontokato vuoteen 2030 mennessä. Metsäluonnon osalta luontokadon pysäyttämiseksi tarvitaan metsien suojelua riittävän laajasti ja kaikki luonnontilaiset ja vanhat metsät tulee suojella tiukasti. Se on tehokkain keino metsäluonnon köyhtymisen pysäyttämiseksi.

Luontokadon pysäyttämisen aiemmin asetettujen tavoitevuosien osalta (vuodet 2010 ja 2020) epäonnistuttiin myös Suomessa. Toimet kehityksen kääntämiseksi luonnon elpymiseksi olivat riittämättömiä ja ihmistoiminta yhä kiihdyttää luonnon köyhtymistä, vaarantaen elämää ylläpitävien luonnon järjestelmien toiminnan.

Suomi on sitoutunut siihen, että luonnonsuojelullisesti arvokkaat vanhat metsät tunnustetaan ja suojellaan, ja että vanhojen metsien suojelukriteerit ja menetelmät määritellään

Euroopan komission ohjeistuksen mukaan tieteellisesti. Tämä luonnos ei toteuta tätä sitoumusta. Nyt ehdotetut kriteerit eivät noudata ammattikartoittajien ja tutkijoiden suosituksia ja ovat kaukana aiemmin käytetyistä luonnontieteellisesti perustelluista kriteereistä suojelunarvoisille vanhoille metsille. Metsäluonnon kannalta välttämättömät vanhat metsät uhkaavat vähetä entisestään, jos kriteerit määritetään keinotekoisesti tiukoiksi.

Jos luonnoksessa ehdotetut vanhan metsän kriteerit otettaisiin käyttöön, metsien luontokato jatkuisi. Esimerkiksi kriteeriluonnoksen keskeiset ongelmat esiin tuovassa Tutkijave-toomuksessa todetaan seuraavaa: *"Euroopan komission ohjeistuksen vastaisesti hallituksen kriteerit jättävät kokonaan huomioimatta muut vanhat metsät. "Vanhat metsät" on "luonnontilaisia vanhoja metsiä" laajempi käsite, joka sisältää myös luonnontilaisen kaltaiset vanhat metsät, jotka rakenteeltaan ja dynamiikaltaan alkavat riittävästi muistuttaa luonnontilaista vanhaa metsää. Näissä metsissä voi olla selviä merkkejä ihmistoiminnasta, kuten vanhasta tukkipuiden poiminnasta, mutta metsät ovat jääneet selvästi pitkäksi aikaa puuntuotannon ulkopuolelle. EU-ohjeistus edellyttää myös näiden metsien tiukkaa suojelua, mikä onkin luontokadon pysäyttämisen kannalta keskeistä.*

Hallituksen esitys johtaisi käytännössä EU:n biodiversiteettistrategian määritelmän mukaisten vanhojen metsien hupenemiseen entisestään, kun niitä rajautuisi nyt suojelukriteerien ulkopuolelle.

EU:n indikaattoreita tulisi tulkita niin, että lajistollisesti arvokkaita ja rakennepiirteiltään edustavia luonnontilaisen kaltaisia vanhoja metsiä ei hakata. Pääsääntöisesti havumetsät, joissa on Etelä-Suomessa yli 120-vuotiasta ja Pohjois-Suomessa yli 140-vuotiasta puustoa ja joissa on eri lahovaiheen kuolleita puita sekä luontaisia puustorakenteita ja vanhalle metsälle ominaista lajistoa, tulee suojella.

Lahopuun osalta kriteerien edellyttämät lahoppuuston määrät ovat hallituksen esityksessä huomattavan korkeita koko maassa. Yhdessä korkean ikävaatimuksen kanssa korkea kuolleen puun tilavuusvaatimus aiheuttaa sen, että merkittävä osa EU:n komission tarkoittamista vanhoista metsistä jäisi hallituksen ehdottamien kriteerien ulkopuolelle. Kriteerien tulkinnassa on lisäksi huomioitava alue- ja kohdekohtaisesti indikaattoreiden keskinäiset vaihtosuhteet – esimerkiksi jos on runsaasti lahoppuuta ja kattava lahoppuujatkumo, tai vahva vanhan metsän lajisto, voidaan muita kriteerejä kuten ikää tarkistaa alemmaksi."

Metsäluonnon köyhtymisen pysäyttäminen ja suunnan kääntäminen kohti metsäluonnon elpymistä on olennainen osa EU:n biodiversiteettistrategiaa. EU-maat ovat sitoutuneet suojelemaan kaikki jäljellä olevat vanhat ja luonnontilaiset metsät. Suomella ja Ruotsilla on EU:ssa erityisvastuu boreaalisten metsien ja niiden lajiston suojelussa. Suomen uhanalaisista lajeista suurin osa (yht. 833 lajia) on riippuvaisia metsäelinympäristöistä ja maamme 34 metsäluontotyypistä 26 (76 prosenttia) on uhanalaisia eli ne ovat voimakkaasti menettäneet luontaisia ominaispiirteitään ja niiden pinta-alaa on pienennetty luonnon monimuotoisuuden kannalta haitallisesti.

Luonnontilaisten ja vanhojen metsien suojelu on välttämätöntä luontokadon pysäyttämiseksi. Tässä luonnoksessa esitetty kuitenkin tarkoittaisi käytännössä sitä, että valtaosa Suomen suojelemattomista vanhoista metsistä jäisi suojelun ulkopuolelle ja niitä uhkaisivat

hakkuut ja näin metsäluonnon köyhtyminen jatkuisi.

Suomessa suojelun tarve on suurin maan eteläosissa, missä metsämaasta on suojeltu vain kolme prosenttia. Nyt ehdotetut kriteerit nostaisivat suojelukynnyksen niin korkealle, että maamme eteläosissa iso osa jäljellä olevista suojelullisesti arvokkaista metsistä olisi vaarassa.

Saamelaisalueella tarvitaan viipymättä oma prosessinsa, jossa suojelurajauksia ja -päätöksiä tarkastellaan alueen eri käyttötarpeet ja saamelaisten oikeudet huomioiden, FPIC-periaatetta noudattaen.

Haluamme myös muistuttaa, että tutkimusten mukaan kansalaiset haluavat lisätä suojelua, myös vanhojen metsien suojelua. Hyvinvoiva ja monimuotoinen ympäristö ja metsäluonto on suomalaisten ihmisten hyvinvoinnin ja terveyden kulmakivi, jota emme saa menettää kriisien ympäröimässä maailmassa. Mielenterveyden kriisien lisääntyessä on muistettava, että metsät ovat henkireikä, suoja ja palautumisen paikka ihmiselle niin fyysisesti kuin henkisesti.

Lausuntoajan sijoittaminen kesälomakuukauteen vaikeutti lausumista. Olisi hyvä, jos kesälomakuukausi (heinäkuu) rajattaisiin pois lausuntoajoista tai lausuntoaikaa pidennettäisiin osallistumismahdollisuuksien varmistamiseksi.

Se, että kriteereiden toteuttamiseen laadittuja maasto-ohjeita ei ollut luonnosmateriaalissa mukana, heikentää oleellisesti päätöksenteon avoimuutta.